

حقوق جزای عمومی

پاتریک کانن

دانشیار دانشگاه گرونوبل - آلپ

ترجمه:

مجید ادیب

فهرست مطالب

دیباچه به قلم دکتر محمدعلی اردبیلی	۱۷
فصل مقدماتی. اصالت حقوق جزا.....	۱۹
مبحث اول. تعریف	۱۹
گفتار اول. مفاد	۱۹
الف. جرم	۱۹
۱. تعریف حقوقی	۱۹
۲. تعریف اخلاقی و جامعه‌شناختی	۲۰
ب. ضمانت اجرا	۲۱
گفتار دوم. پیوندهای حقوق جزای عمومی با دیگر شاخه‌های جنایی	۲۱
الف. با دیگر شاخه‌های جنایی حقوقی	۲۱
ب. با علوم جنایی غیرحقوقی	۲۲
مبحث دوم. استقلال حقوق جزا	۲۳
گفتار اول. داده‌های بحث	۲۳
الف. حقوق عمومی یا خصوصی؟	۲۳
ب. حقوق هنجاری یا کیفردهنده	۲۴
ج. حقوق جزا، حقوق هنجاری و مستقل	۲۴
گفتار دوم. نمادهای استقلال حقوق جزا	۲۵
الف. نفی تعریف‌های غیرکیفری	۲۵
ب. اهمیت‌نداشتن عیوب برخی اسناد	۲۵
ج. عطف به ماسبق‌نشدن	۲۶
مبحث سوم. تحول حقوق جزا	۲۶

۶ □ حقوق جزای عمومی

- گفتار اول. تحول اندیشه‌های کیفری ۲۶
- گفتار دوم. تحول هنجارهای کیفری ۲۷
- الف. از عهد باستان تا پایان نظام قدیم [قبل از انقلاب ۱۷۸۹ فرانسه] ۲۷
- ب. از انقلاب تا حقوق جزای نوین ۲۸
- ج. قانون مجازات جدید ۲۹

بخش اول. قانون‌مندی حقوق جزا ۳۳

فصل اول. اصل قانون‌مندی ۳۳

مبحث اول. قانون‌مندی جرم و مجازات ۳۴

گفتار اول. قاعده «نه جرم و نه مجازات بدون قانون» ۳۴

الف. قانون‌مندی جرم‌انگاری ۳۴

۱. ضرورت تعریف روشن و صریح ۳۴

۲. چارچوب روشنی و صراحت ۳۵

ب. قانون‌مندی مجازات‌ها ۳۵

گفتار دوم. قاعده تفسیر مضیق قانون کیفری ۳۶

الف. روش‌های تفسیر ۳۶

ب. اعمال اصل ۳۷

گفتار سوم. قاعده عطف به ماسبق‌نشدن قانون کیفری ۳۸

الف. عطف به ماسبق‌نشدن قانون کیفری سخت‌تر ۳۹

۱. اصل دارای ارزش اساسی ۳۹

۲. قلمرو اعمال: قانون کیفری ماهوی ۳۹

۳. استثنائات ۴۰

ب. اعمال بی‌درنگ قانون جدید نرم‌تر ۴۱

۱. ارزش اساسی اصل ۴۱

۲. مفهوم قانون جدید نرم‌تر ۴۲

۳. استثنائات ۴۲

مبحث دوم. نقض اصل قانون‌مندی ۴۳

فهرست مطالب □ ۷

گفتار اول. نقض از جانب قانونگذار.....	۴۳
گفتار دوم. نقض از جانب قاضی	۴۴
فصل دوم. منابع حقوق جزا.....	۴۵
مبحث اول. تنوع منابع	۴۵
گفتار اول. منابع کشوری	۴۵
الف. قانون	۴۶
۱. مقررات تقنینی	۴۶
۲. مقررات در حکم قانون	۴۶
ب. آیین نامه	۴۷
گفتار دوم. منابع حقوق اتحادیه اروپا.....	۴۷
گفتار سوم. منابع بین المللی	۴۹
مبحث دوم. کنترل صحت هنجار کیفری کشوری	۵۰
گفتار اول. انطباق قانون کیفری با هنجارهای اساسی	۵۰
گفتار دوم. انطباق قانون کیفری با هنجارهای اتحادیه اروپا	۵۱
گفتار سوم. انطباق قانون کیفری با هنجارهای بین المللی	۵۲
گفتار چهارم. صحت اسناد اداری	۵۲
بخش دوم. جرم کیفری.....	
فصل سوم. طبقه بندی جرایم.....	۵۵
مبحث اول. طبقه بندی بر اساس شدت جرم	۵۵
گفتار اول. معیار	۵۵
گفتار دوم. آثار تفکیک	۵۶
الف. حقوق جزای ماهوی	۵۶
ب. حقوق جزای شکلی	۵۶
مبحث دوم. طبقه بندی بر اساس ماهیت جرم	۵۷
گفتار اول. جرم عمومی و سیاسی	۵۷
الف. معیار	۵۷

۸ □ حقوق جزای عمومی

- ب. آثار تفکیک ۵۸
- گفتار دوم. جرم عمومی و نظامی ۵۸
- الف. معیار ۵۸
- ب. آثار تفکیک ۵۸
- مبحث سوم. طبقه‌بندی بر اساس روش اجرای جرم ۵۹
- گفتار اول. جرم آنی و مستمر ۵۹
- الف. معیار ۵۹
- ب. آثار تفکیک ۶۰
- گفتار دوم. جرم ساده و مرکب ۶۱
- الف. معیار ۶۱
- ب. آثار تفکیک ۶۲
- فصل چهارم. عنصر مادی جرم ۶۲
- مبحث اول. جرم انجامیده ۶۲
- گفتار اول. روند انجام ۶۳
- الف. جرم فعل ۶۳
- ب. جرم ترک فعل ۶۳
- ج. جرم فعل از راه ترک فعل ۶۳
- گفتار دوم. اهداف انجام ۶۴
- الف. مفهوم نتیجه ۶۴
- ب. تغییرپذیری نتیجه قانونی ۶۵
- مبحث دوم. شروع به جرم ۶۶
- گفتار اول. شرایط شروع به جرم قابل مجازات ۶۶
- الف. آغاز اجرا ۶۶
۱. آغاز اجرا و انجام کامل جرم ۶۶
۲. آغاز اجرا و تصمیم به جرم ۶۷
۳. آغاز اجرا و عمل مقدماتی ۶۷
- ب. عدم انصراف ارادی ۶۸

فهرست مطالب □ ۹

۱. تفاوت انصراف با پشیمانی کنش‌گر	۶۸
۲. لزوم ارادی‌بودن انصراف	۶۹
۳. جرم عقیم و جرم محال	۶۹
گفتار دوم. مجازات شروع به جرم	۷۰
فصل پنجم. عنصر روانی جرم	۷۱
مبحث اول. خطای عمد	۷۱
گفتار اول. موارد مشمول قصد	۷۲
الف. اراده خواهان نتیجه غیرقانونی	۷۲
۱. اراده نتیجه، شرط قصد	۷۲
۲. سوءنیت معین و نامعین	۷۲
۳. جرم شبه‌عمد	۷۳
ب. آگاهی از غیرقانونی‌بودن رفتار	۷۳
۱. اشتباه موضوعی	۷۳
۲. اشتباه حکمی	۷۵
گفتار دوم. موارد خارج از شمول قصد	۷۶
الف. سوءنیت عام و سوءنیت احتمالی	۷۶
ب. قصد و انگیزه	۷۷
۱. اصل: بی‌اهمیت‌بودن انگیزه	۷۷
۲. استثنا: احتساب انگیزه	۷۷
مبحث دوم. خطای غیرعمد	۷۸
گفتار اول. خطای عادی	۷۸
الف. بحث راجع به وجود عنصر روانی خطای عادی	۷۹
ب. ارزیابی خطای عادی	۷۹
ج. ضرورت نتیجه و رابطه سببیت	۸۰
د. یکسانی خطاهای کیفری و مدنی	۸۱
گفتار دوم. خطای به‌خطراندازی عمدی شخص دیگر	۸۱
الف. جرم‌انگاری رفتار، بدون وجود نتیجه	۸۱

۱۰ □ حقوق جزای عمومی

- ب. به خطر اندازی، خطای غیر عمد ۸۲
- گفتار سوم. خطای خلاف ۸۲
- الف. پیش از قانون مجازات جدید ۸۲
- ب. در زمان قانون مجازات جدید ۸۳
- فصل ششم. مسئول جرم ۸۴
- مبحث اول. شخص حقیقی ۸۴
- گفتار اول. علل شخصی مانع مسئولیت کیفری ۸۵
- الف. عدم تشخیص یا از بین رفتن تشخیص ۸۵
۱. کودک بودن در حقوق جزا ۸۶
۲. اختلال روانی یا عصبی - روانی ۸۷
- ب. اجبار ۸۹
۱. موارد ۹۰
۲. ویژگی ها ۹۱
- ج. اشتباه حکمی گریزناپذیر ۹۱
- گفتار دوم. علل عینی عدم مسئولیت کیفری ۹۲
- الف. امر قانون و دستور مقام قانونی ۹۳
۱. امر قانون ۹۳
۲. امتداد اجازه قانون: دستور مقام قانونی ۹۴
- ب. دفاع مشروع ۹۶
۱. ویژگی های حمله ۹۶
۲. واکنش ۹۷
۳. اثبات دفاع مشروع ۹۸
- ج. اضطرار ۹۹
۱. شرایط خطر ۱۰۰
۲. شرایط راجع به عمل موجه شده ۱۰۰
۳. آثار اضطرار ۱۰۱
- د. رضایت بزه دیده ۱۰۱

فهرست مطالب □ ۱۱

مبحث دوم. مسئولیت شخص حقوقی	۱۰۲
گفتار اول. دامنه مسئولیت کیفری شخص حقوقی	۱۰۳
الف. شخص حقوقی مسئول	۱۰۳
ب. جرایم متناسب	۱۰۴
گفتار دوم. شرایط مسئولیت کیفری شخص حقوقی	۱۰۵
گفتار سوم. تعدد مسئولیت‌ها	۱۰۵
فصل هفتم. تعدد مسئولان جرم	۱۰۶
مبحث اول. معاونت در جرم	۱۰۷
گفتار اول. مفهوم	۱۰۷
الف. توضیح واژگان	۱۰۷
ب. کاهش تأثیر تفکیک مباشر - معاون	۱۰۸
ج. شیوه‌های قابل تصور	۱۰۹
گفتار دوم. شرایط معاونت در جرم	۱۱۰
الف. وجود فعل اصلی قابل مجازات	۱۱۰
۱. ضرورت فعل اصلی قابل مجازات	۱۱۰
۲. شروع به معاونت در جرم	۱۱۱
۳. قابل مجازات ماندن فعل اصلی	۱۱۲
ب. مشارکت معاون در فعل اصلی	۱۱۲
۱. مشارکت مادی معاون	۱۱۲
۲. مشارکت فکری معاون	۱۱۵
گفتار سوم. مجازات	۱۱۶
الف. اصل پذیرفته شده در قانون مجازات: وام‌گیری بزهکاری	۱۱۶
ب. آثار کیفیات جرم	۱۱۷
مبحث دوم. مسئولیت کیفری ناشی از عمل دیگری	۱۱۷
گفتار اول. مستند مسئولیت کیفری مدیر شرکت	۱۱۸
الف. قانون	۱۱۸
ب. رویه قضایی	۱۱۹

۱۲ □ حقوق جزای عمومی

- گفتار دوم. مسئولیت کیفری مدیر شرکت ۱۱۹
- الف. شرایط مسئولیت ۱۱۹
- ب. انتقال مسئولیت کیفری مدیر شرکت: واگذاری اختیار ۱۲۰

بخش سوم. ضمانت اجرای کیفری ۱۲۱

فصل هشتم. ضمانت اجرای کیفری ۱۲۱

مبحث اول. مفهوم ۱۲۱

گفتار اول. تفکیک ضمانت اجرای کیفری و غیرکیفری ۱۲۱

الف. معیار ۱۲۱

ب. ناکافی بودن معیار شکلی ۱۲۲

ج. پذیرش معیار مادی ۱۲۲

گفتار دوم. تفکیک‌ها در طبقه «ضمانت اجرای کیفری» ۱۲۳

الف. مجازات و اقدام تأمینی ۱۲۳

۱. ایجاد تمایز یا نزدیکی میان مجازات و اقدام تأمینی ۱۲۳

۲. انواع اقدامات تأمینی در حقوق جزای موضوعه ۱۲۵

ب. مجازات اصلی، تبعی، تکمیلی و جایگزین ۱۲۶

۱. مجازات اصلی ۱۲۶

۲. مجازات تبعی ۱۲۶

۳. مجازات تکمیلی ۱۲۷

۴. مجازات جایگزین ۱۲۷

مبحث دوم. انواع ضمانت اجرای کیفری ۱۲۸

گفتار اول. درجه‌بندی مجازات‌ها ۱۲۸

الف. شخص حقیقی ۱۲۸

۱. جنایت ۱۲۸

۲. جنحه ۱۲۹

۳. خلاف ۱۲۹

ب. شخص حقوقی ۱۳۰

فهرست مطالب □ ۱۳

۱. مجازات جنایت و جنحه.....	۱۳۰
۲. مجازات خلاف.....	۱۳۰
گفتار دوم. موضوع مجازات‌ها.....	۱۳۱
الف. مجازات سالب آزادی.....	۱۳۱
۱. تعریف.....	۱۳۲
۲. ماهیت.....	۱۳۲
ب. مجازات محدودکننده آزادی.....	۱۳۳
۱. ممنوعیت حضور یا اقامت.....	۱۳۳
۲. انجام خدمات عمومی رایگان.....	۱۳۴
۳. اجبار کیفری.....	۱۳۵
ج. مجازات سالب حقوق یا محدودکننده حقوق.....	۱۳۵
۱. ممنوعیت اشتغال به فعالیت حرفه‌ای یا اجتماعی.....	۱۳۶
۲. ممنوعیت راجع به کاربرد پروانه اداری.....	۱۳۶
۳. محرومیت از حقوق مدنی، اجتماعی و خانوادگی.....	۱۳۶
د. مجازات مالی.....	۱۳۷
۱. پرداخت مبلغ پول.....	۱۳۷
۲. سلب مالکیت اموال.....	۱۳۸
ه. مجازات آسیب‌رسان به آبرو.....	۱۳۹
فصل نهم. تعیین ضمانت اجرای کیفری.....	۱۴۰
مبحث اول. عدم ضمانت اجرای کیفری.....	۱۴۰
گفتار اول. معافیت قانونی از مجازات.....	۱۴۰
الف. شرط لازم: پشیمانی کنش‌گر مباشر.....	۱۴۰
ب. آثار.....	۱۴۱
گفتار دوم. معافیت قضایی از مجازات.....	۱۴۱
الف. معافیت از مجازات.....	۱۴۱
ب. تعویق مجازات.....	۱۴۲
مبحث دوم. تعیین مجازات در جرم واحد.....	۱۴۴

۱۴ □ حقوق جزای عمومی

- گفتار اول. تعیین نوع مجازات ۱۴۴
- الف. جنایت ۱۴۴
- ب. جنحه ۱۴۵
- ج. خلاف ۱۴۶
- گفتار دوم. تعیین میزان مجازات ۱۴۶
- الف. علل قانونی تغییر میزان مجازات ۱۴۶
۱. کیفیات مشدده ۱۴۶
۲. علل قانونی کاهش مجازات ۱۴۷
- ب. اختیارات قاضی در تعیین میزان مجازات ۱۴۷
۱. گسترش اختیارات ۱۴۷
۲. محدوده‌های اختیار قاضی ۱۴۸
- مبحث سوم. تعیین مجازات در صورت تعدد جرم ۱۴۹
- گفتار اول. تعدد جرم ۱۴۹
- الف. تعدد معنوی ۱۴۹
- ب. تعدد واقعی ۱۵۰
۱. خلاف ۱۵۰
۲. جنایت و جنحه ۱۵۰
- ۱-۲. در صورت یکپارچگی پیگرد ۱۵۱
- ۲-۲. در صورت پیگردهای مختلف ۱۵۱
- گفتار دوم. تکرار جرم ۱۵۲
- الف. تعریف ۱۵۲
- ب. شخص حقیقی ۱۵۳
- ج. شخص حقوقی ۱۵۴
- د. اثبات تکرار جرم: پیشینه قضایی ۱۵۴
۱. تصمیم‌های ثبت شده در پیشینه قضایی ۱۵۴
۲. پوشه‌ها ۱۵۵
- مبحث چهارم. تعیین اجرای مجازات ۱۵۶

فهرست مطالب □ ۱۵

گفتار اول. معافیت از اجرای مجازات	۱۵۶
الف. تعلیق ساده	۱۵۶
۱. شرایط تعلیق	۱۵۷
۲. آثار تعلیق	۱۵۷
ب. تعلیق آزمایشی	۱۵۸
۱. شرایط	۱۵۸
۲. آثار	۱۵۹
ج. تعلیق با الزام به انجام خدمات عمومی رایگان	۱۶۰
۱. حکم به تعلیق در زمان محکومیت	۱۶۰
۲. تعلیق تبدیل	۱۶۱
گفتار دوم. روش اجرای مجازات	۱۶۱
الف. نیمه آزادی و قرارداد در خارج یا مراقبت الکترونیک	۱۶۱
ب. تقسیم مجازات	۱۶۲
فصل دهم. انقضای ضمانت اجرای کیفری	۱۶۳
مبحث اول. پایان ضمانت اجرای کیفری با رفع محکومیت	۱۶۴
گفتار اول. عفو عمومی	۱۶۴
الف. دامنه	۱۶۴
ب. آثار	۱۶۵
۱. بر مسئولیت کیفری	۱۶۵
۲. بر مسئولیت مدنی	۱۶۶
مبحث دوم. اعاده حیثیت	۱۶۶
الف. انواع	۱۶۷
۱. اعاده حیثیت قضایی	۱۶۷
۲. اعاده حیثیت قانونی	۱۶۷
ب. آثار مشترک دو نوع اعاده حیثیت	۱۶۸
مبحث سوم. پایان ضمانت اجرای کیفری با حفظ محکومیت	۱۶۸
گفتار اول. مرور زمان مجازات	۱۶۸

۱۶ □ حقوق جزای عمومی

- الف. شرایط ۱۶۹
- ب. آثار ۱۶۹
- گفتار دوم. عفو خصوصی ۱۷۰
- الف. شرایط ماهوی ۱۷۰
- ب. روش اجرا ۱۷۰
- ج. آثار ۱۷۱
- گفتار سوم. رفع اثر [از ممنوعیت‌ها، محرومیت‌ها ...] ۱۷۱
- الف. زمان ۱۷۲
- ب. آثار ۱۷۲
- نمایه ۱۷۳